

На основу члана 195. став 1. Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената («Службени лист СРЈ», број 65/02 и «Службени гласник РС», број 57/03), и на основу члана 21. став 10. Статута Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности («Службени гласник РС», број 111/03) Управни одбор Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности доноси

ПРАВИЛА ПОСЛОВАЊА ЦЕНТРАЛНОГ РЕГИСТРА, ДЕПОА И КЛИРИНГА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности (у даљем тексту: Централни регистар) јесте акционарско друштво које обавља послове јединствене евиденције о законитим имаоцима хартија од вредности и о правима из тих хартија, затим о правима трећих лица на хартијама од вредности, као и послове обрачуна и поравнања обавеза и потраживања у хартијама од вредности и новцу насталих на основу послова са хартијама од вредности (клиринг и салдирање).

Централни регистар обавља и друге послове у складу са одредбама Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената («Службени лист СРЈ», број 65/02 и «Службени гласник РС», број 57/03 – у даљем тексту: Закон).

2. Правилима пословања Централног регистра прописују се:

- послови које обавља Централни регистар,
- начин отварања и вођења рачуна хартија од вредности,
- начин отварања и вођења новчаних рачуна чланова Централног регистра,
- начин клиринга и салдирања обавеза и потраживања у хартијама од вредности и новцу насталих на основу закључених послова са хартијама од вредности,
- начин преноса власништва и других права из хартија од вредности, као и садржина налога за пренос права из хартија од вредности (у даљем тексту: налог за пренос),
- начин уписа права трећих лица на хартијама од вредности као и садржина налога за упис права трећих лица на хартијама од вредности (у даљем тексту: налог за упис),
- начин вршења корпоративних радњи,
- начин формирања и коришћења гарантног фонда и други начин отклањања ризика у случају неизвршења обавеза члана Централног регистра,
- начин чувања хартија од вредности
- друга питања о раду Централног регистра.

3. У Централном регистру се обављају следећи послови:

- вођење шифарника врста хартија од вредности и додељивање ISIN броја и CFI кода;
- вођење регистра издаваоца хартија од вредности
- вођење и евиденција хартија од вредности на рачунима емитената;
- вођење и евиденција рачуна хартија од вредности чланова Централног регистра и њихових клијената;
- упис права трећих лица на хартијама од вредности;

- чување материјализованих хартија од вредности;
- вођење новчаних рачуна чланова Централног регистра;
- укњижавање материјализованих хартија од вредности у дематеријализованој форми;
- клиринг и салдирање обавеза и потраживања у хартијама од вредности и новцу насталих на основу закључених послова са хартијама од вредности;
- пренос власништва на хартијама од вредности;
- корпоративне радње;
- укњижавање хартија од вредности на емисиони рачун и рачуне хартија од вредности чланова и њихових клијената на основу достављених књига или регистра хартија од вредности;
- израда и дорада софтверских апликација у вези са горе наведеним пословима Централног регистра;
- и други послови у вези са хартијама од вредности у складу са законом.

4. Послове из тачке 3. овог правилника Централни регистар обавља заброкерско дилерска друштва, банке, банке овлашћене за обављање брокерско-дилерских послова и банке које имају дозволу Комисије за хартије од вредности за обављање кастоди послова, Републику Србију, Народну банку Србије, друштва за управљање фондовима и инострана правна лица која обављају послове клиринга и салдирања хартија од вредности, (у даљем тексту: чланови Централног регистра), као и за њихове клијенте, тј. друга правна и физичка лица и јединице локалне самоуправе (издаваоце и инвеститоре) и берзе.

Ове послове Централни регистар обавља на основу уговора са лицима из става 1. ове тачке, и исте обавља електронски – разменом порука и података са својим члановима.

Електронске поруке из става 2. ове тачке (форма и структура) саставни су део Корисничког упутства Централног регистра.

Корисничко упутство Централног регистра је јавни документ којим се утврђују техничке процедуре и дају упутства за рад и електронску размену података са члановима Централног регистра.

II. РАЧУНИ ЦЕНТРАЛНОГ РЕГИСТРА

5. У Централном регистру се отварају и воде следећи рачуни хартија од вредности:

- а) емисиони рачуни,
- б) рачуни хартија од вредности чланова Централног регистра,
- в) рачуни депонованих хартија од вредности.

У оквиру рачуна хартија од вредности чланова Централног регистра воде се следећи рачуни:

- власнички рачуни чланова и њихових клијената, као и трговачки, репо и заложни рачуни
- рачуни управљања које могу отворати чланови који имају дозволу за обављање послова портфолио менаџера,

- збирни кастоди рачуни које могу да отварају само чланови који имају дозволу за обављање послова кастоди банке.

У Централном регистру се отварају и воде следећи новчани рачуни:

- новчани рачуни чланова Централног регистра,
- рачуни гарантних фондова чланова Централног регистра.

Новчане рачуне Централног регистра отвара и води Народна банка Србије.

Списак свих рачуна хартија од вредности и новчаних рачуна налази се у Плану рачуна Централног регистра.

III. ЕМИСИОНИ РАЧУНИ И УКЊИЖАВАЊЕ ЕМИСИЈЕ

6. Члан Централног регистра, у име и за рачун издаваоца, подноси захтев Централном регистру за отварање емисионог рачуна и упис хартија од вредности на рачун издаваоца код члана.

Захтев из става 1. ове тачке члан доставља Централном регистру у електронској форми у складу са Корисничким упутством Централног регистра.

Централни регистар отвара емисиони рачун и врши упис хартија од вредности, које се издају у складу са одредбама Закона, на емисиони рачун и рачуне хартија од вредности, на основу захтева издаваоца, потписаног Уговора о пружању услуга у поступку вршења корпоративних радњи и решења Комисије за хартије од вредности о одобрењу издавања хартија од вредности.

Битне елементе уговора из става 3. ове тачке прописује Централни регистар.

Централни регистар додељује јединствену идентификацију хартијама од вредности које се издају, у складу са одредбама Упутства о додељивању ISIN броја и CFI кода и Шифарника врста хартија од вредности које доноси Централни регистар.

Централни регистар врши искњижавање издатих хартија од вредности са рачуна хартија од вредности и води евиденцију искњижених хартија од вредности:

- којима је истекао рок доспећа,
- које су повучене,
- у случају стечаја или ликвидације издаваоца.

Искњижавање хартија од вредности о року доспећа врши се након измирења обавеза из тих хартија.

Искњижавање хартија од вредности које су повучене врши се на основу захтева издаваоца или надлежног органа, уз који се доставља одлука о повлачењу хартија од вредности.

Искњижавање хартија од вредности због стечаја или ликвидације врши се на основу одлуке надлежног суда којом се окончава поступак стечаја, односно ликвидације на иницијативу заинтересованог лица или по службеној дужности.

IV. РАЧУНИ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ ЧЛАНОВА

7. Уговором о вођењу рачуна хартија од вредности клијент овлашћује члана за давање налога Централном регистру за отварање рачуна хартија од вредности.

Битне елементе уговора о вођењу рачуна хартија од вредности прописује Централни регистар.

Централни регистар отвара рачуне хартија од вредности члану и његовом клијенту на основу налога за отварање тог рачуна.

Налог из става 2. ове тачке члан доставља Централном регистру у складу са Корисничким упутством Централног регистра.

Власнички рачуни

8. Централни регистар води власничке рачуне хартија од вредности и стање на тим рачунима за члана и његове клијенте.

За уписане, а неотплаћене власничке хартије од вредности, члан Централног регистра отвара и води, у оквиру власничког рачуна, подрачун за неотплаћене хартије од вредности – рачун неотплаћених хартија од вредности.

По извршеној уплати члан Централног регистра врши пренос са рачуна из става 2. ове тачке на власнички рачун клијента, и то за уплаћену количину хартија од вредности изражену у комадима.

Члан врши промену података о власницима рачуна хартија од вредности и то на основу захтева власника – клијента члана, уз који се подноси следећа документација:

- ако су промењени идентификациони и други подаци клијента члана – физичког лица (име, презиме, адреса и др.) – подноси се документ којим се доказује промена тих података;
- ако су промењени идентификациони и други подаци клијента члана – правног лица (назив, седиште, матични број и др.) – подноси се извод из судског регистра и извод из јединствене класификације делатности предузећа или други документ којим се доказује промена тих података;
- ако је промењен број рачуна преко кога члан, односно његов клијент обавља послове платног промета – подноси се потврда носиоца платног промета о отварању новог рачуна;
- ако је промењен порески број обвезника - власника рачуна – подноси се потврда надлежног пореског органа о новом рачуну тог обвезника;
- ако је промењен заступник власника рачуна хартија од вредности – подноси се овлашћење за заступање.

Заложни, репо и трговачки рачуни

9. Право залогe на хартијама од вредности конституише се уписом тог права на власничком рачуну имаоца код члана, тако што се хартије од вредности на којима је уписано заложно право воде на посебном подрачуну власничког рачуна хартија од вредности - заложни рачун.

Када се салдирају трансакције у складу са уговором о обавезном реоткупу, хартије од вредности се преносе на посебан подрачун власничког рачуна хартија од вредности - репо рачун.

Уговор о обавезном реоткупу је уговор којим се једна уговорна страна обавезује да од друге стране купи одређену количину хартија од вредности и да јој исту количину тих хартија прода у року, на начин и по условима утврђеним тим уговором.

У циљу резервисања хартија од вредности ради обезбеђења испуњења обавеза из трговања, хартије од вредности се преносе на посебан подрачун власничког рачуна хартија од вредности - трговачки рачун.

Рачун управљања

10. Члан Централног регистра који има дозволу за обављање послова портфолио менаџера, отвара рачун управљања свом клијенту.

Преношењем хартија од вредности на рачун управљања, клијент даје генерално овлашћење том члану да може управљати његовим хартијама од вредности у складу и на начин дефинисан правилима пословања тог члана и уговором о управљању хартијама од вредности.

Уговор о управљању члан је дужан да чува у својој документацији и да га да на увид Централном регистру на његов захтев.

Збирни кастоди рачун

11. Члан Централног регистра који има дозволу за обављање кастоди послова отвара збирни кастоди рачун на коме ће се евидентирати стање хартија од вредности које тај члан води у своје име а за рачун својих клијената.

На збирном кастоди рачуну могу се налазити хартије од вредности једног или више клијената члана.

Члан Централног регистра, који има дозволу за обављање кастоди послова дужан је да чува евиденцију о стању на рачунима хартија од вредности законитих ималаца и других клијената који нису законити имаоци а воде рачуне хартија од вредности у своје име а за рачун законитих ималаца (кастоди банке), а која мора одговарати збирном стању на кастоди рачуну хартија од вредности који се води у Централном регистру.

V. РАЧУНИ ДЕПОНОВАНИХ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

12. Члан Централног регистра отвара рачун депонованих хартија од вредности свом клијенту на захтев тог клијента и на основу накнадно достављеног решења Комисије за хартије од вредности којим се одобрава понуда за преузимање акција.

На рачун депонованих хартија од вредности законити имаоци преносе своје хартије од вредности када се одлуче да прихвате јавни позив за преузимање акција.

Лица која су пренела своје хартије од вредности на рачун депонованих хартија од вредности могу дати налог за повлачење тих хартија са тог рачуна сваког радног дана док траје понуда за

преузимање акција, на исти начин на који су дала налог за пренос хартија на рачун депонованих хартија.

Понуда за преузимање акција је успешно завршена ако се на дан затварања понуде на рачуну депонованих хартија од вредности налази најмање она количина акција која је у позиву за преузимање акција наведена као минималан број акција који понудилац има намеру да стекне, а ако понудилац има намеру да прихвати већи број акција од тог износа, дужан је да Централном регистру достави обавештење о броју и цени акција које преузима, на начин прописан Корисничким упутством Централног регистра.

Ако је понуда за преузимање акција успешно завршена, Централни регистар врши пренос хартија од вредности са рачуна депонованих хартија од вредности на власнички рачун лица које је упутило понуду за преузимање акција, и то истовремено са плаћањем, а у складу са условима наведеним у понуди за преузимање акција и овим правилима пословања.

Плаћање из става 4. ове тачке може се вршити у новцу и у хартијама од вредности.

Вишак депонованих хартија од вредности Централни регистар пропорционално враћа на рачуне са којих су те хартије пренешене на основу налога понудиоца.

Ако понуда за преузимања акција није успешно завршена, Централни регистар врши пренос хартија од вредности са рачуна депонованих хартија од вредности на рачуне са којих су те хартије пренешене, и то након окончања јавне понуде за преузимање акција.

VI. ОТВАРАЊЕ И ВОЂЕЊЕ НОВЧАНИХ РАЧУНА

13. Централни регистар отвара и води члану новчане рачуне, динарске и девизне, који могу бити рачуни гарантног фонда и рачуни на којима се депонују средства за трговање (у даљем тексту: рачун маргина).

Минимум средстава на рачуну маргина и рачуну гарантног фонда члана, као и начин активирања ванредних процедура у случају неблагоприятног извршења обавеза дефинисан је овим правилима.

Клириншки члан је дужан да одмах по добијању обавештења од стране Централног регистра изврши потребну доплату на своје новчане рачуне, а ако има вишак средстава – може да да налог за повраћај тог вишка.

Централни регистар врши плаћање са новчаног рачуна члана на начин прописан овим правилима пословања.

14. Уплата на новчане рачуне члана врши се на основу налога члана својој пословној банци да средства са његовог рачуна пренесе на рачун Централног регистра, а према инструкцијама за плаћање које Централни регистар даје својим члановима.

VII. ОБРАЧУН И ПОРАВНАЊЕ - ПЛАЋАЊЕ И ПРЕНОС ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

15. За сваку врсту хартија од вредности Централни регистар прописује дужину циклуса салдирања, као и начин обрачуна (брutto или нето принцип) обавеза и потраживања у хартијама од вредности и новцу, и то Правилником о терминском плану рада Централног регистра.

16. Централни регистар врши пренос хартија од вредности са једног рачуна на други без плаћања (FOP – Free of Payment) на основу налога за пренос примљеног преко члана Централног регистра, и то у року назначеном у налогу, а у складу са Правилником о терминском плану рада Централног регистра.

Налог за пренос хартија од вредности дат је као Образац бр. 1 који је приложен уз ова правила пословања и његов је саставни део.

Уз налог за пренос клијент доставља члану и доказ о правном основу за пренос хартија од вредности.

17. Централни регистар врши пренос хартија од вредности са једног рачуна на други истовремено са плаћањем (DVP – Delivery versus Payment) на основу налога за пренос и налога за плаћање примљених преко чланова Централног регистра (депозитара хартија од вредности и новца уговорних страна у трансакцији) и то у року назначеном у налозима, а у складу са Правилником о терминском плану рада Централног регистра.

Плаћањем из става 1. ове тачке се сматра пренос средстава са новчаног рачуна једног клириншког члана који је отворен у Централном регистру на новчани рачун другог клириншког члана.

Налог за пренос хартија од вредности дат је као Образац бр. 1 и приложен је уз ова правила пословања и његов је саставни део.

Налог за плаћање из става 1. ове тачке дат је као Образац бр. 2 који је приложен уз ова правила пословања и његов је саставни део.

У циљу обезбеђења благовременог завршетка салдирања трансакција Централни регистар може закључити уговор са организатором тржишта и члановима којим се обавезује да исплати новчана потраживања свим продавцима и испоручи хартије од вредности свим купцима - постаје универзална страна у трансакцији (CCP – Central Counter Party).

Када је Централни регистар универзална страна у трансакцији а када на рачунима не постоји довољна количина хартија од вредности, односно новчаних средстава, Централни регистар покренуће процедуре којима се салдирање трансакција присилно завршава, у складу са овим правилима пословања.

18. Централни регистар врши пренос хартија од вредности са рачуна једне уговорне стране на рачун друге уговорне стране ради плаћања при куповини других хартија од вредности, истовремено са преносом тих других хартија (DVD – Delivery versus Delivery) на основу налога за пренос примљених преко чланова Централног регистра (депозитара хартија од вредности уговорних страна у трансакцији) и то у року назначеном у налозима, а у складу са Правилником о терминском плану рада Централног регистра.

Налози за пренос из става 1. ове тачке дати су као Образац бр. 1 који је приложен уз ова правила пословања и његов је саставни део.

19. Централни регистар може да одбије налог за пренос хартија од вредности, односно да одбије налог за плаћање ако:

- на рачунима продавца, односно купца, не постоји довољна количина средстава,
- постоје права трећих лица на хартијама од вредности,
- у другим случајевима у складу са Законом и овим правилима пословања.

Члан је дужан да документацију коју му је доставио клијент и на основу које он даје налоге за пренос и плаћање да на увид Централном регистру, на његов захтев.

VIII. УПИС ПРАВА ТРЕЋИХ ЛИЦА НА ХАРТИЈАМА ОД ВРЕДНОСТИ

20. Права трећих лица на хартијама од вредности имају дејство према другим лицима од дана уписа у Централни регистар.

Право залогe на хартијама од вредности конституише се уписом тог права на власничком рачуну ималаца код члана, тако што се хартије од вредности на којима је уписано заложно право воде на посебном подрачуну власничког рачуна хартија од вредности - заложни рачун.

Правни основ за стицање права трећих лица на хартијама од вредности може бити уговор о залози као и други правни основ у складу са законом (ванпарнично поравнање, правоснажне извршне исправе у поступку принудног извршења, уговор о цесији, ломбардни кредит, итд.)

Битне елементе уговора о залози прописује Централни регистар.

Доказ о стицању права трећих лица на хартијама од вредности члан је обавезан да чува у својој евиденцији у складу са законом и да га да Централном регистру на увид на његов захтев.

Уписом права трећих лица на хартијама од вредности блокира се стање тих хартија на заложном рачуну и оне се могу преносити само у складу са законским прописима све док траје обавеза по основном уговору.

21. Ако законити ималац хартија од вредности чије су хартије пренешене на заложни рачун не испуни обавезе о року утврђеном основним уговором на основу кога је конституисано право залогe или друго право на хартијама од вредности, поверилац има право да покрене поступак продаје заложених хартија по истеку осам дана од дана упозорења учињеног дужнику или залогодавцу, када то није исто лице.

Поверилац је дужан да благовремено обавести оба лица (дужника и залогодаваоца, када то није исто лице) о датуму продаје заложених хартија и о начину те продаје (на берзи или ван берзе).

Заложене хартије од вредности се након продаје преносе са заложног рачуна дужника на власнички рачун купца истовремено са преносом новчаних средстава на новчани рачун члана Централног регистра код кога је залогодавац отворио заложни рачун .

Уколико је продајом заложених хартија од вредности добијени новчани износ већи од износа дуга, члан Централног регистра је дужан да тај вишак одмах пренесе на новчани рачун дужника, а износ дуга преноси на рачун повериоца.

21.а Изузетно од одредби тачке 21., ако је потраживање Народне банке Србије обезбеђено залогом хартија од вредности, а заложни дужник није извршио своју обавезу према заложном повериоцу (Народној банци Србије), Централни регистар, на основу налога Народне банке Србије, извршиће прекњижавање хартија од вредности са заложног рачуна залогодавца на власнички рачун Народне банке Србије.

21.б Ако банка Народној банци Србије не уплати утврђену реоткупну цену по основу закључене репо трансакције са хартијама од вредности, односно не уплати укупан износ реоткупне цене

или уплати износ мањи од утврђене реоткупне цене, наплата потраживања Народне банке Србије у износу који недостаје до укупне реоткупне цене врши се из хартија од вредности које се налазе на репо рачуну банке у Централном регистру.

Ради наплате потраживања Народне банке Србије на начин из става 1. ове тачке, Народна банка Србије даје Централном регистру налог да одговарајућу количину хартија од вредности прекњижи с репо рачуна банке на власнички рачун Народне банке Србије.

IX. НАЧИН ВРШЕЊА КОРПОРАТИВНИХ РАДЊИ

22. Централни регистар по налогу издаваоца или другог овлашћеног лица врши радње из става 4. ове тачке (корпоративне радње).

Налог из става 1. ове тачке доставља се преко члана Централног регистра у писаној или електронској форми.

Када прими налог из става 1. ове тачке, Централни регистар ће поступити у складу, на начин и у року назначеним у налогу, у складу са овим правилима пословања и другим актима Централног регистра.

Корпоративне радње обухватају:

- исплата дивиденде у хартијама од вредности и новцу
- исплату купона, односно главнице обвезница
- обавештавање законитих имаоца о одржавању Скупштине акционара преко чланова код којих се воде рачуни хартија од вредности законитих имаоца
- обавештавање законитих ималаца акција о позиву за давање заступничке изјаве
- обавештавање законитих ималаца акција о понуди за преузимање акција
- достављање јединствене евиденције акционара члану код кога издавалац има отворен емисиони рачун за потребе одржавања Скупштине акционара, и у другим случајевима предвиђеним законом

Корпоративне радње које нису укључене у став 4. овог члана издавалац може самостално спроводити, или склопити посебан уговор са чланом Централног регистра да их он у његово име спроведе у складу са актима Централног регистра.

23. При исплати главнице, односно подели приноса који дају хартије од вредности законитим имаоцима (исплата дивиденде у новцу, исплате купона, односно главнице обвезница, итд.), издавалац уплаћује довољну количину новчаних средстава за ту исплату на рачун члана у Централном регистру који издаваоцу пружа услугу у вршењу корпоративних радњи, најмање дан раније у односу на дан исплате.

На дан исплате, Централни регистар као агент плаћања преноси новчана средства са рачуна члана који пружа услуге издаваоцу у процесу вршења корпоративних радњи на рачуне чланова код којих се воде рачуни хартија од вредности законитих имаоца тих хартија.

Члан Централног регистра је дужан да истог дана пренесе новчана средства из претходног става ове тачке на новчани рачун власника.

24. Централни регистар доставља позив за одржавање скупштине акционара члановима са којима ти акционари имају закључен уговор о вођењу рачуна хартија од вредности, по налогу лица које има право да сазове скупштину акционара.

Уз налог из става 1. ове тачке доставља се одлука надлежног органа акционарског друштва о сазивању и одржавању скупштине акционара, са утврђеним дневним редом, односно захтев лица која су по закону овлашћена за сазивање скупштине акционара, са утврђеним дневним редом.

Чланови из става 1. ове тачке дужни су да позиве за одржавање скупштине акционара са утврђеним дневним редом доставе акционарима са којима имају закључене уговоре о вођењу рачуна хартија од вредности, у складу са тим уговором.

25. Централни регистар доставља позив за давање заступничке изјаве члановима са којима акционари на које се та изјава односи имају закључен уговор о вођењу рачуна хартија од вредности, по налогу лица које је добило одобрење Комисије за хартије од вредности о упућивању јавног позива за давање заступничке изјаве.

Уз налог из става 1. ове тачке доставља се одобрење Комисије за хартије од вредности са предлогом пуномоћја које акционари, на које се односи јавни позив за давање заступничке изјаве, треба да потпишу.

Чланови из става 1. ове тачке дужни су да позиве за давање заступничке изјаве доставе акционарима на које се та изјава односи, као и да омогуће акционарима потписивање пуномоћја.

Потписана пуномоћја члан Централног регистра доставља лицу које је упутило позив за давање заступничке изјаве три дана пре одржавање скупштине акционара на коју се та изјава односи.

26. Централни регистар доставља позив о понуди за преузимање акција члановима са којима акционари на које се та понуда односи имају закључен уговор о вођењу рачуна хартија од вредности, по налогу лица које је добило одобрење Комисије за хартије од вредности за давање понуде за преузимање акција.

Уз налог из става 1. ове тачке доставља се одобрење Комисије за хартије од вредности заједно са понудом за преузимање акција.

Чланови из става 1. ове тачке дужни су да понуде за преузимање акција доставе акционарима на које се та понуда односи, као и да омогуће акционарима да пренесу своје акције на рачун депонованих хартија од вредности.

27. Централни регистар доставља јединствену евиденцију акционара уписаних на основу решења надлежног органа члану код кога издавалац има отворен емисиони рачун за потребе одржавања Скупштине акционара, односно другом лицу које има право да сазове скупштину акционара, по налогу издаваоца, односно другог овлашћеног лица.

Јединствена евиденција се доставља са пресеком стања на дан назначен у захтеву, с тим што тај дан не може бити каснији од три дана пре одржавања скупштине акционара.

Јединствена евиденција акционара садржи име, презиме, матични број акционара, број акција које поседује и број гласова из тих акција.

Ако се акције законитог имаоца воде на збирном кастоди рачуну, уместо имена, презимена и матичног броја акционара из става 3. ове тачке, јединствена евиденција акционара садржи назив кастоди банке код које је отворен збирни кастоди рачун и број тог рачуна, а та кастоди банка може заступати тог имаоца на скупштини акционара на основу пуномоћја добијеног у складу са

Законом или заступање поверити другом лицу које је упутило позив за давање заступничке изјаве у складу са Законом.

27.а Централни регистар јавно објављује списак десет акционара који имају највише гласова у скупштини акционара одређеног издаваоца.

Изузетно од става 1. ове тачке, Централни регистар јавно објављује списак петнаест акционара који имају највише гласова у скупштини акционара банака и других финансијских организација.

Списак из става 1. и става 2. ове тачке се објављује за све издаваоце уписане у Централни регистар преко корисничке апликације Централног регистра у складу са Корисничким упутством Централног регистра.

Списак из става 1. ове тачке садржи име и презиме, односно назив и седиште акционара, матични број акционара, број акција које поседују и број гласова из тих акција.

Х. НАЧИН ОТКЛАЊАЊА РИЗИКА И ФОРМИРАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ГАРАНТНОГ ФОНДА

28. Да би могао да обезбеди благовремено салдирање трансакција у којима је Централни регистар универзална страна у трансакцији (*ССР*), Централни регистар формира гарантни фонд и упућује позиве за уплату додатних новчаних средстава на маргинске рачуне клириншких чланова.

Централни регистар може уговорати и кредитне линије са банкама како би могао да ангажује и додатна средства у циљу завршетка салдирања трансакција из става 1. ове тачке.

Централни регистар може постати универзална страна само у трансакцијама које су клириншки чланови благовремено конфирмали у складу са Терминским планом рада и овим правилима пословања, док неконфирмиране трансакције не улазе у процес клиринга и салдирања.

Организатор тржишта се обавештава о сторнирању трансакција из става 2. ове тачке у складу са уговором који је Централни регистар потписао са организатором тржишта.

29. За сваку обавезу коју треба да измири у будућем периоду на основу трансакција у којима је Централни регистар универзална страна у трансакцији (плаћање, односно пренос хартија од вредности), клириншки члан треба да издвоји одређени новчани износ на свом маргинском рачуну као начин обезбеђења од ризика.

Централни регистар израчунава потребне износе на маргинским рачунима клириншких чланова после конфирмације трансакција из става 1. ове тачке, а позиве за уплату додатног износа на маргинске рачуне клириншких чланова упућује једном или више пута дневно.

Потребан износ средстава на маргинском рачуну клириншког члана обавезно се израчунава за сваки радни дан између дана када је трансакција закључена и дана када ће бити салдирана, не рачунајући ова два дана (на дан трговања трансакција још није конфирмирана, а на дан салдирања клириншки члан има обавезу да уплати целокупан износ средстава за салдирање трансакције или да испоручи целокупну количину хартија од вредности).

Позиве из става 2. ове тачке Централни регистар упућује преко корисничке апликације на начин прописан Корисничким упутством Централног регистра.

Када клириншки члан прими позив из става 2. ове тачке дужан је да одмах уплати назначени износ средстава у назначеној валути, а најкасније до почетка следећег радног дана.

29.а Потребан износ средстава на маргинском рачуну клириншког члана зависи од следећих фактора:

- предпостављене промене показатеља тржишта;
- предпостављене промене цене хартије од вредности;
- тржишне вредности трансакције (која представља производ закључене цене и количине хартија од вредности);
- временског периода у коме трансакција треба да се салдира.

На основу поменутих фактора израчунавају се следећи показатељи:

- ризик члана као купца и ризик члана као продавца;
- горња граница ризика салдирања члана;
- предпостављена горња граница ризика салдирања члана.

Потребан износ средстава на маргинском рачуну члана једнак је предпостављеној горњој граници ризика салдирања клириншког члана.

29.б Предпостављена промена показатеља тржишта је процентуална вредност за коју се предпоставља дневни раст или пад вредности показатеља тржишта.

За показатеља тржишта се узима берзански индекс или неки други индикатор кретања тржишта на коме је трансакција закључена, а одлуку о томе доноси директор Централног регистра.

Ако директор Централног регистра не донесе одлуку о избору показатеља тржишта, овај фактор се искључује из израчунавања показатеља из тачке б. став 2. тако што се предпостављеној промени показатеља тржишта даје вредност предпостављене промене цене хартије од вредности за коју се израчунавају поменути показатељи.

29.в За период од 3 месеца уназад од дана за који се израчунава, укључујући и тај дан, узимају се редом вредности показатеља тржишта.

Ако за неки дан не постоји вредност показатеља тржишта, узима се вредност од првог предходног дана за који та вредности постоји.

За сваки интервал од дана трговања до дана салдирања (циклуса салдирања, нпр. три дана – Т+3) у оквиру периода из става 1. ове тачке израчунава се дневни апсолутни просек промене показатеља тржишта и релативни дневни апсолутни просек промене показатеља тржишта.

Дневни апсолутни просек промене показатеља је процентуална вредност која показује колико је просечно апсолутна процентуална вредност свакодневне промене показатеља (апсолутна вредност промене између вредности показатеља за два суседна дана од дана трговања до дана салдирања) за интервал, и добија се као количник збира дневних апсолутних процентуалних вредности промене показатеља и броја дана у интервалу.

Релативни дневни апсолутни просек промене показатеља је процентуална вредност која показује колика би била потребна јединствена апсолутна процентуална вредност свакодневних промена показатеља унутар интервала да би се постигла апсолутна процентуална вредност

интервалне промене показатеља (апсолутна вредност промене између вредности показатеља на дан трговања и на дан салдирања).

Релативни дневни апсолутни просек промене показатеља степенован са бројем дана у интервалу даје апсолутну процентуалну вредност интервалне промене.

29.г Оба апсолутна просека промене имају једнак утицај на одређивање целокупне интервалне промене и у једнакој сразмери дају једну процентуалну вредност за интервал.

Процентуална вредност за интервал израчунава се као просек дневног апсолутног просека промене показатеља и релативног дневног апсолутног просека промене показатеља.

Из низа израчунатих процентуалних вредности за сваки интервал у оквиру периода из тачке 29.в став 1. ових правила, максимална процентуална вредност се сматра предпостављеном променом показатеља тржишта.

29.д Предпостављена промена цене хартије од вредности је процентуална вредност за коју се предпоставља дневни раст или пад цене хартије од вредности у наредним данима трговања.

Поступак израчунавања је исти као поступак израчунавања предпостављене промене показатеља тржишта, с тим што се за вредности узимају цене на затварању трговања посматране хартије од вредности као цене те хартије.

Изузетно од става 2. ове тачке, када се одређеном хартијом од вредности не тргује континуирано, већ аукцијским путем, за вредности се узимају преовлађујуће цене на одржаним аукцијама.

У случају да се одређена хартија од вредности тек уводи на тржиште и да се њом није трговало на четири аукције или четири трговачка дана у случају континуираног трговања, за предпостављену промену цене хартије од вредности се узима највећа дозвољена граница флукуације прописана на тржишту на коме се том хартијом тргује.

29.ђ Ризик купца на дан израчунавања је процењена новчана вредност за клириншког члана за колико би члан као купац у трговању изгубио на вредности несалдираних трансакција до дана салдирања.

Ризик продавца на дан израчунавања је процењена новчана вредност за клириншког члана за колико би члан као продавац у трговању изгубио на вредности несалдираних трансакција до дана салдирања.

Уколико је период од дана трговања до дана салдирања већи од уобичајеног циклуса салдирања, ризик купца и ризик продавца рачунају се тек од оног дана на који би се да је тога дана обављено трговање салдирало по уобичајеном циклусу.

Горња граница ризика салдирања клириншког члана на дан израчунавања је процењена новчана вредност за члана за колико би члан у трговању као купац, односно продавац изгубио на вредности свих несалдираних трансакција до дана салдирања, односно, то је збир ризика купца и ризика продавца за клириншког члана за све несалдиране трансакције на дан израчунавања.

29.е За сваку конфирмирану трансакцију клириншког члана свакодневно се израчунава ризик купца и ризик продавца.

Ризик купца је новчана вредност добијена као разлика између најниже цене хартије од вредности и закључене цене те хартије у тој трансакцији, увећана онолико пута коликом се количином те хартије трговало.

Најнижа цена хартије од вредности из става 2. ове тачке је процењено најнижа цена коју би та хартија могла да постигне на дан салдирања и она се израчунава као цена те хартије на затварању трговања на дан израчунавања умањена умношком фактора ризика тржишта и фактора ризика хартије од вредности, степеновано бројем дана од дана израчунавања до дана салдирања, не укључујући дан салдирања.

Фактор ризика тржишта из става 3. ове тачке јесте 100 постотна вредност умањена за предпостављену промену показатеља тржишта на дан израчунавања.

Фактор ризика хартије од вредности из става 3. ове тачке јесте 100 постотна вредност умањена за предпостављену промену цене те хартије од вредности на дан израчунавања.

29.ж Ризик продавца је новчана вредност добијена као разлика између закључене цене хартије од вредности у датој трансакцији и највише цене те хартије, увећана онолико пута коликом се количином те хартије трговало.

Највиша цена хартије од вредности из става 1. ове тачке је процењено највиша цена коју би та хартија могла да постигне на дан салдирања и она се израчунава као цена те хартије на затварању трговања на дан израчунавања увећана умношком фактора ризика тржишта и фактора ризика хартије од вредности, степеновано бројем дана од дана израчунавања до дана салдирања, не укључујући дан салдирања.

Фактор ризика тржишта из става 2. ове тачке јесте 100 постотна вредност увећана за предпостављену промену показатеља тржишта на дан израчунавања.

Фактор ризика хартије од вредности из става 2. ове тачке јесте 100 постотна вредност увећана за предпостављену промену цене те хартије од вредности на дан израчунавања.

Ако је вредност ризика продавца као новчана вредност негативна, исказује се без негативног предзнака, а ако је позитивна сматра се да ризик не постоји и исказује се нулом (0).

29.з Поред случаја из тачке 29.е став 6. ових правила, ризик купца једнак је нули (0) и у случају када је клириншки члан у конфирмираној трансакцији истовремено и депозитар новца купца и депозитар хартија од вредности продавца.

У израчунавању највише и најниже цене хартије од вредности у тачкама 29.е и 29.ж ових правила, уз предпостављену промену показатеља тржишта, за предпостављену промену цене хартије од вредности узима се 0% ако је цена те хартије укључена у израчунавање показатеља тржишта.

29.и Збир ризика купца и ризика продавца за све несалдиране трансакције на дан израчунавања даје горњу границу ризика салдирања на дан израчунавања за клириншког члана.

За период од месец дана који предходи дану израчунавања, укључујући и тај дан, узимају се вредности горњих граница ризика салдирања клириншког члана.

Предпостављена горња граница ризика салдирања је вредност највеће горње границе ризика салдирања за период из става 2. ове тачке.

Предпостављена горња граница ризика салдирања је процењена новчана вредност за клириншког члана, коју као своју највишу вредност допуштеног ризика члан мора покрити са уплаћеним новчаним износом на свом маргинском рачуну.

Уколико клириншки члан на дан израчунавања на свом маргинском рачуну има мање новчаних средстава од предпостављене горње границе ризика салдирања, Централни регистар упућује позив за додатну уплату новчаних средстава на маргински рачун.

29.ј Док клириншки члан не уплати додатна средства на свој маргински рачун, Централни регистар обрачунава накнаду за коришћење новчаних средстава која су резервисана на маргинском рачуну у складу са Тарифником Централног регистра.

Централни регистар ће привремено искључити клириншког члана из салдирања уколико клириншки члан нема довољно новчаних средстава на свом маргинском рачуну:

- три дана за редом;
- седам дана у току три месеца;
- петнаест дана у току две године.

Искључење из става 2. ове тачке може бити између три и седам дана на основу одлуке директора Централног регистра, а о њему се обавештавају учесници и организатор тржишта.

Након трећег искључења, тај члан губи својство клириншког члана и постаје неклириншки, а захтев за стицање својства клириншког члана не може поднети у наредне две године.

30. Сви чланови Централног регистра, осим Републике Србије и Народне банке Србије морају уплатити одређени износ средстава у Гарантни фонд Централног регистра како би се обезбедила потребна средства за испуњење обавеза у случају да члан благовремено не измирује своје обавезе према Централном регистру или другом члану Централног регистра.

Потребна средства која се уплаћују у Гарантни фонд Централног регистра износе 40.000 евра и уплаћују се на рачун Централног регистра према инструкцијама за плаћање Централног регистра.

На средства уплаћена у Гарантни фонд Централни регистар обрачунава и годишње исплаћује камату члановима по стопи једнакој важећој водећој референтној каматној стопи на евро.

Средства уплаћена у Гарантни фонд Централни регистар не може инвестирати или орочавати, већ их може држати само као депозит по виђењу код Народне банке Србије.

Средства уплаћена у Гарантни фонд Централни регистар може држати у еврима или у домаћој валути.

30.а Ако је Централни регистар универзална страна у трансакцији а члан нема довољно новчаних средстава на свом рачуну на дан салдирања у складу са Терминским планом рада, ангажоваће се средства Гарантног фонда.

Средства Гарантног фонда биће ангажована и у другим случајевима када члан не измирује обавезе према Централном регистру.

На износ ангажованих средстава Гарантног фонда Централни регистар наплаћује накнаду у складу са Тарифником.

Члан је дужан да ангажована средства надокнади у што краћем року, а најкасније до почетка следећег радног дана, а за то време Централни регистар блокира све његове хартије од вредности, као и хартије које су плаћене средствима Гарантног фонда.

Ако члан не поступи у складу са ставом 4. ове тачке, Централни регистар ће активирати менице на терет рачуна тог члана у висини ангажованих средстава Гарантног фонда увећано за износ накнаде из става 3. ове тачке.

Ако се ни активирањем меница не надокнаде ангажована средства Гарантног фонда, Централни регистар ће продати блокиране хартије од вредности у складу са процедурама утврђеним овим правилима.

30.б Када је Централни регистар универзална страна у трансакцији, а када на дан салдирања на рачунима не постоји довољна количина хартија од вредности, односно новчаних средстава, Централни регистар покренуће процедуре којима се салдирање трансакција присилно завршава – ванредне процедуре.

У ванредне процедуре из става 1. ове тачке спадају:

- ангажовање средстава Гарантног фонда;
- позајмљивање хартија од вредности;
- принудна куповина и принудна продаја хартија од вредности.

Начин ангажовања средстава Гарантног фонда прописан је тачком 31.а ових правила.

У случају да на дан салдирања, а у складу са Терминским планом рада Централног регистра, на рачунима клириншког члана нема довољно одговарајућих хартија од вредности, Централни регистар упућује позив свим члановима да позајме те хартије клириншком члану.

Позајмљивање хартија из става 4. ове тачке се врши на основу Уговора о позајмљивању хартија од вредности, а чије битне елементе прописује Централни регистар.

Уколико се потребна количина хартија од вредности не прибави позајмљивањем тих хартија, Централни регистар почиње процедуру присилне куповине хартија од вредност.

30.в Присилна куповина и присилна продаја хартија од вредности одвијају се на начин прописан овим правилима, а у складу са Терминским планом рада Централног регистра.

Присилна куповина, односно продаја хартија од вредности отпочиње уношењем налога за продају, односно куповину те хартије у информациони систем берзе на којој се том хартијом тргује од стране Централног регистра, а ако то није могуће (хартијом се не тргује на берзи, нема заказаног трговања том хартијом), присилна куповина, односно продаја отпочиње позивом свим члановима Централног регистра да доставе понуде за продају, односно куповину наведене хартије од вредности.

Позив, као и понуде се достављају коришћењем корисничке апликације Централног регистра, у складу са Корисничким упутством.

Пристигле понуде Централни регистар рангира по цени, а понуде са истом ценом по времену пристизања, при чему код присилне куповине прихватају се понуде са нижом ценом, а код присилне продаје понуде са вишом ценом.

Централни регистар обавештава све учеснике у процесу принудне куповине, односно продаје о томе да ли су њихове понуде прихваћене или не, а прихваћене понуде салдира на начин прописан овим правилима.

XI. ЧУВАЊЕ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

31. Централни регистар дематеријализује хартије од вредности уписом на емисиони рачун на основу захтева издаваоца, одлуке о дематеријализацији и достављених битних елемената тих хартија, а на основу предаје материјализованих хартија од вредности он их укњижава на власничке рачуне.

Централни регистар прима од члана, а у име законитог имаоца, издате материјализоване хартије од вредности којима рок доспећа није истекао, нити су повучене или поништене.

Централни регистар прима на чување хартије од вредности и проверава њихову веродостојност.

Примљене материјализоване хартије од вредности Централни регистар чува у складу и на начин прописан законским актима који регулишу ову област.

XII. УКЊИЖАВАЊЕ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ НА ЕМИСИОНИ РАЧУН И РАЧУНЕ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ НА ОСНОВУ ДОСТАВЉЕНИХ КЊИГА ИЛИ РЕГИСТАРА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

32. Укњижавање хартија од вредности на емисиони рачун и рачуне хартија од вредности на основу достављених књига или регистара хартија од вредности врши се након достављања тих књига, односно регистара од стране правних лица, органа или организација која сама воде те књиге или регистре Централном регистру.

Примопредаја књига или регистара хартија од вредности врши се комисијски при чему комисију чине два члана из Централног регистра, два члана представника правних лица, органа или организација која су сама водила те књиге или регистре, један члан представник члана Централног регистра који отвара и води емисиони рачун издаваоца.

Податке је потребно доставити Централном регистру у електронском облику (електронски медијум – CD) у формату прописаном од стране Централног регистра, као и у штампаном облику уз оверени потпис овлашћеног лица представника правног лица, органа или организација која је сама водила књиге или регистре хартија од вредности.

Комисија саставља записник о примопредаји којим се констатује да су подаци у електронском и штампаном облику истоветног садржаја.

Записник из става 4. ове тачке потписују сви чланови комисије који добијају по један примерак електронског (CD) медијума, а један електронски (CD) медијум се доставља директору Централног регистра.

Потписивањем записника од стране свих чланова комисије сматра се да је примопредаја извршена.

На захтев издаваоца, или других заинтересованих лица (акционара, понудиоца у поступку понуде за преузимање предузећа, итд.), преко члана Централног регистра, Централни регистар додељује хартијама од вредности јединствени идентификациони број, отвара емисионе и власничке рачуне на које укњижава поменуте хартије од вредности у року од 7 дана од дана достављања тог захтева.

Уз захтев из става 7. ове тачке, Централном регистру се доставља и акт издаваоца на основу кога су поменуте хартије од вредности издате, или други акт на основу кога Централни регистар може утврдити права и обавезе из хартија од вредности на основу којих ће тим хартијама доделити јединствени идентификациони број.

ХИИ. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ ЦЕНТРАЛНОГ РЕГИСТРА

33. Централни регистар врши контролу својих чланова у делу послова из надлежности Централног регистра хартија од вредности.

У вршењу контроле из става 1. ове тачке, Централни регистар има право непосредног увида у документацију у вези са пословима из тог става.

34. Члан је дужан да на сваки захтев свог клијента, а најмање једном годишње, даје извод о стању на рачунима хартија од вредности.

35. Члан је дужан да свакодневно врши контролу налога које уноси кроз корисничку апликацију Централног регистра и контролу налога који се формирају електронском разменом података.

Члан је дужан да прати стање хартија од вредности на рачунима свог клијента и стање свог новчаног рачуна.

36. Централни регистар врши блокаду рачуна хартија од вредности члана или клијента на основу одлуке суда или другог надлежног органа.

37. Централни регистар наплаћује од својих чланова накнаде за коришћење услуга у складу са Тарифником Централног регистра.

38. Ова Правила пословања, по добијању сагласности Комисије за хартије од вредности ступају на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

Београд, 24. децембар 2003. године

Управни одбор

Председник,

Мажид Пајић

ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

НАЛОГ ЗА ПРЕНОС ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

НАЛОГ ЗА ПРЕНОС ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ			
Налогодавац _____ (назив лица)	МБ налогодавца	<input type="text"/>	
_____ (седиште/адреса)			
Заступник _____ (име и презиме)	МБ заступника	<input type="text"/>	
	Број рачуна Хов налогодавца	<input type="text"/>	
ISIN број <input type="text"/>	Валута <input type="text"/>	Сврха	<input type="text"/>
Износ <input type="text"/>			
У корист _____ (назив лица)	МБ корисника	<input type="text"/>	
	Број рачуна Хов корисника	<input type="text"/>	
Број правног основа _____	Датум правног основа/престанка _____		
Датум пријема _____			

ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

НАЛОГ ЗА ПЛАЋАЊЕ

НАЛОГ ЗА ПЛАЋАЊЕ		
Налогодавац	<input type="text"/>	шифра плаћања <input type="text"/> валута <input type="text"/> износ <input type="text"/>
Сврха плаћања	<input type="text"/>	Број новчаног рачуна налогодавца <input type="text"/>
Корисник	<input type="text"/>	Број новчаног рачуна корисника <input type="text"/>
	Датум пријема <input type="text"/>	Датум валуте <input type="text"/> Статус <input type="text"/>